

EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ

(Vztah k zemím západního Balkánu, Turecku a Islandu)

HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU

(Aktivity v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky
a vnějších vztahů EU)

Karel Hlaváček

Parlament České republiky
Kancelář Poslanecké sněmovny
Parlamentní institut

OBSAH

OBSAH	2
EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ	3
ALBÁNIE	3
SRBSKO	3
ISLAND	4
HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU	5
SUMMIT EU-RUSKO	5
SUMMIT EU-ČÍNA	6
LISABONSKÁ SMLOUVA A SBZP	7
PŘÍPRAVA KODAŇSKÉ KONFERENCE	10
SUMMIT EU-USA	11
SUMMIT EU-INDIE	12

Kontakt:

Karel Hlaváček, tel. 2242, email: hlavacekk@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ

(Vztah k zemím západního Balkánu, Turecku a Islandu)

ALBÁNIE

Pozadí

Podle letošního hodnocení Komise dělá Albánie na cestě do EU smíšené pokroky. Komise kritizovala vysokou míru korupce a ohodnotila Albánii jako nepřipravenou v otázce zrušení vízové povinnosti, s níž se nepočítá dříve než v roce 2011. Na druhou stranu ale Komise chválila Albánii za implementaci stabilizační a asociační dohody (SAA) a naznačila Radě, že od ní očekává předání albánské přihlášky do EU, aby ji mohla posoudit.¹ Albánie přihlášku podala v dubnu tohoto roku, ale Rada od té doby rozhodnutí odkládala, a to mimo jiné kvůli tlaku ze strany Německa.² Potvrzuje se tak, že krok, který byl dříve považován za technický, se nyní stává politickou záležitostí. Zatímco Island na rozhodnutí Rady čekal pouze několik dní, Černá Hora čtyři měsíce a Albánie více než půl roku.

Aktuálně

Dne 16. 11. 2009 Rada na svém zasedání schválila předání přihlášky k posouzení Komisi. Ve svých závěrech k Albánii³ rovněž uvádí, že pro posouzení přihlášky kteréhokoli státu je třeba uspokojivá implementace SAA. Tuto větu je možno číst jako varování Srbsku, jehož představitelé by chtěli přihlášku podat do konce roku 2009, ale dosud neimplementují SAA.⁴

SRBSKO

Pozadí

Podle hodnocení Komise probíhá **srbský přístupový proces** již od roku 2008 po faktické stránce pozitivně - Srbsko dělá pokroky. Tyto pokroky se ale po formální stránce projevují omezeně. Stabilizační a asociační dohoda (SAA), podepsaná v dubnu 2008, dosud nebyla ze strany EU ratifikována. Zablokována byla i Prozatímní dohoda (IA), obchodní součást SAA. Důvodem pro tento krok se stala spolupráce Srbska s haagským tribunálem (ICTY) – zejména Nizozemsko trvalo i po dopadení Radovana Karadžiče na tom, že do Haagu musí být vydán i Ratko Mladič a Goran

¹ Po podání přihlášky Rada nejprve rozhoduje o tom, jestli má přihláška být posuzována Komisí. Po tomto posouzení, které může trvat mnoho měsíců, schvaluje udělení kandidátského statusu tomu kterému státu.

² Viz Přehled SZBP říjen 2009 a červen 2009.

³ Závěry Rady k dispozici [ZDE](#).

⁴ Srbsko SAA ratifikovalo v lednu 2009 a začalo jednostranně implementovat Prozatímní dohodu, její obchodní součást. EU Prozatímní dohodu ani SAA dosud neratifikovala – rozhodovat o tom pravděpodobně bude v polovině prosince 2009. Více informací viz Přehled SZBP říjen 2009.

Kontakt:

Karel Hlaváček, tel. 2242, email: hlavacekk@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

Hadžič.⁵ Ze stejného důvodu nebylo Srbsku doporučeno podávat přihlášku do EU – se zablokovánými SAA a IA by přihláška neměla šanci na úspěch.

Aktuálně

Spolupráce s ICTY se ze strany Srbska v poslední době zlepšuje. Eurokomisař Olli Rehn se např. vyslovuje v tom smyslu, že kooperace mezi Srskem a ICTY je nyní již po nějakou dobu velmi dobrá.⁶ Také nizozemský ministr zahraničí Maxime Verhagen připustil, že Srbsko dosáhlo v oblasti spolupráce s ICTY pokroku.⁷ Rozhodující pro aktuální vývoj vztahů EU a Srbska bude zpráva hlavního žalobce ICTY Serge Brammertz o spolupráci Srbska, která by měla být předložena dne 3. prosince 2009. Nizozemsko chce své další kroky odvodit právě od této zprávy.

V současné situaci je dokonce možné, že Srbsko podá **přihlášku do EU** do konce roku 2009. Prohlásil to srbský ministr zahraničí Vuk Jeremič. Pokud by byl učiněn, jednalo by se o velmi odvážný krok. Olli Rehn tuto možnost okomentoval v tom smyslu, že respektuje suverenitu Srbska ve věci závažných rozhodnutí. Proti se ale zřejmě opět rozhodně postaví Nizozemsko. Podle slov jeho představitelů bude ochotno k odblokování obchodních vztahů a vízové otázky⁸. Otazníky tím pádem zůstávají nad nejbližší budoucností SAA a zejména případné přihlášky. Verhagen její podání Srbsku nedoporučuje.

ISLAND

Pozadí

Island je potenciálně kandidátskou zemí EU. V červenci byla z jeho strany podána přihláška do EU, která byla obratem doporučena Radou k posouzení Komisí – dnes tedy probíhá hodnocení přihlášky Islandu Komisí.⁹

Aktuálně

V současnosti se množí obavy, aby se Island nevydal „norskou cestou“. Islandská vláda sice vstup do EU podporuje, ale **podpora veřejnosti** rapidně klesá. Zatímco květnové průzkumy veřejného mínění ukazovaly na přibližnou vyrovnanost zastánců a odpůrců vstupu do EU, průzkum univerzity v Bifröst z 6. listopadu 2009 udává, že zastánců je již pouze 27 %, zatímco odpůrců 54 %! Vyhlídky Islandu na vstup do EU jsou proto silně nejisté, a to i přesto, že přístupové rozhovory, u nichž se očekává rychlý průběh, by mohly začít již v první půli roku 2010.¹⁰

⁵ V Nizozemsku existuje silný tlak veřejnosti zejména na dopadení Mladiče. Mladič měl nařídít masakr ve Srebrenici, přitom Nizozemci z této oblasti krátce předtím stáhli svoje síly, které zde působily v rámci OSN.

⁶ Viz Euobserver.com, 6. 11. 2009, [ZDE](#).

⁷ Viz Balkaninsight.com, 12. 11. 2009, [ZDE](#).

⁸ Srbsko by od roku 2010 nemělo podléhat vízové povinnosti s EU. Tento návrh již byl schválen Evropským parlamentem (dne 12. 11. 2009) a nyní čeká na schválení Radou, která by se této otázce měla věnovat dne 30. 11. 2009.

⁹ Bližší informace viz Přehled SZBP červenec 2009.

¹⁰ Viz Euobserver.com, 6. 11. 2009, [ZDE](#).

HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU

(Aktivity v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky
a vnějších vztahů EU)

SUMMIT EU-RUSKO

Popis problematiky

Vztahy mezi EU a Ruskem se dlouhodobě nacházejí na mrtvém bodě. Zejména po rusko-gruzínské válce z loňského srpna k sobě obě strany mají daleko. EU je rovněž znepokojena stavem demokracie a lidských práv v Rusku. Vyjednávání o nové partnerské smlouvě sice probíhají, nicméně čelily nejprve dlouhodobému zdržení kvůli neshodám mezi Polskem a Ruskem ohledně vývozu masa, poté byly přerušeny kvůli válce v Gruzii a v současné době čelí nedostatku pokroku kvůli vzájemným neshodám.¹¹

Dne 18. listopadu 2009 se ve Stockholmu konal summit EU a Ruska. Ten se soustředil na otázku klimatické změny, energetické bezpečnosti a obchodu¹². Přes výše naznačené problémy ve vzájemných vztazích bylo na summitu dosaženo několika důležitých výsledků.

Jednání v institucích EU

Dne 12. listopadu 2009 se ke vztahům mezi EU a Ruskem vyjádřil ve svém usnesení¹³ **Evropský parlament** (EP). EP se vyslovuje k široké paletě očekávatelných otázek: kritizuje stav demokracie v Rusku (EP v této věci poslal prezidentu Medveděvovi otevřený dopis), vyzývá Rusko k přijetí ambiciózních cílů v oblasti klimatické změny, očekává podepsání smlouvy, která zajistí mechanismus včasného varování v oblasti energetické bezpečnosti, podporuje vstoupení Ruska do WTO. Zajímavým bodem kritiky EP se stal ruský zákon o obraně, který již byl přijat Dumou a který umožňuje zásah na ochranu ruských občanů mimo ruské území. EP upozorňuje, že spolu s politikou nezákonného vydávání pasů na územích zamrzlých konfliktů a na ukrajinském Krymu je takový zákon znepokojivý.

Výstupy summitu

Summit s Ruskem přinesl neočekávaný výsledek v oblasti boje proti **změně klimatu**: Rusko přijalo závazek ke snížení emisí o 20-25 % (v porovnání se stavem roku 1990) do roku 2020. Předpovědi přitom podobně ambiciózní krok ze strany Ruska nepředvídal.

¹¹ Viz Euroskop.cz, 19. 1. 2009, [ZDE](#).

¹² Hospodářská krize měla výrazný dopad na obchodní vztahy mezi EU a Ruskem: v první polovině roku 2009 klesly vývozy do Ruska z 51 na 31 miliard eur, dovozy z Ruska dokonce ještě více – z 91 na 52 miliard. I přes to zůstává Rusko po USA a Číně třetím největším obchodním partnerem EU. Viz tiskové prohlášení Eurostat, [ZDE](#).

¹³ Usnesení Evropského parlamentu k dispozici [ZDE](#).

Problematickým bodem jednání se naopak stal **vstup Ruska do WTO**. EU vstup podporuje, protože si od něho slibuje uvolnění obchodu (Rusko např. omezuje dovoz masa, mléka a rostlinných výrobků, existují také nepříznivé podmínky pro tranzit zboží přes území Ruska). Ruský prezident ale nevyloučil, že Rusko vstoupí do WTO až společně s Běloruskem a Kazachstánem¹⁴, což by mohlo zbrzdit jak ruský vstup do WTO, tak i vyjednávání o nové rámcové smlouvě mezi EU a Ruskem.¹⁵

Byla podepsána smlouva o mechanismu včasného varování v oblasti **energetické bezpečnosti**. Mechanismus by měl fungovat pro ropu, zemní plyn a elektřinu, a kromě upozornění na případnou krizi bude umožňovat také vzájemné konzultace a společná řešení.¹⁶ Na druhou stranu nebylo dosaženo garancí, že ruský plyn v případě sporů s Ukrajinou nepřestane do Evropy téci.

Dalším výstupem summitu se stalo podepsání smlouvy o financování pěti **přehraničních projektů** v rámci Evropské politiky sousedství. Projekty by měly podporovat rozvoj v hraničních oblastech mezi EU a Ruskem. Financování programů bude do roku 2013 obnášet 437 milionů eur, z toho 103 uhradí Ruská federace, zbytek Komise a členské státy EU.¹⁷

SUMMIT EU-ČÍNA

Popis problematiky

Nejdynamičtější součástí vztahů EU a Číny je **obchod** – Čína je po USA druhý největší obchodní partner EU. Právě ekonomické otázky byly kromě problematiky **změny klimatu** hlavními body summitu, který se konal dne 30. listopadu 2009 v čínském Nanjingu.

EU dlouhodobě čelí zvyšujícímu se deficitu obchodní bilance s Čínou. V souvislosti s tím tlačí na **revaluaci čínské měny**, která je považována za podhodnocenou. Čínský jüan je neoficiálně vázán na americký dolar, který ale oproti euru během posledního roku oslaboval, takže euro za toto období oproti jüanu posílilo o 15 %.¹⁸

Dalším bodem vzájemných vztahů je evropský tlak na **dodržování lidských práv**. EU s Čínou vede již od roku 1995 dialog o lidských právech, jehož poslední kolo se konalo dne 20. listopadu 2009.

¹⁴ Rusko spolu s Běloruskem a Kazachstánem zamýšlejí od nového roku zavést nový společný celní řád. EU se v této souvislosti od ledna 2010 obává možného dalšího zvýšení obchodních bariér. Prezident Medveděv ale evropské protějšky uklidňoval s tím, že cla se naopak sníží.

¹⁵ Viz Euobserver.com, 18. 11. 2009, [ZDE](#) a [ZDE](#).

¹⁶ Viz Europolitics 3861, 17. 11. 2009.

¹⁷ Viz tiskové prohlášení Komise, [ZDE](#).

¹⁸ Viz Financial Times, 29. 11. 2009, [ZDE](#).

Jednání v institucích EU

Stejně jako k summitu s Ruskem se **Evropský parlament** (EP) vyslovil i ke schůzce s čínskými představiteli. Ve svém usnesení¹⁹ se soustřeďuje na práva menšin a uplatňování trestu smrti. EP upozorňuje, že navzdory dialogu o lidských právech je v Číně možné uplatnit trest smrti v případě 68 trestných činů včetně nenásilných trestných činů. Situace hlavních menšin – Tibetanů a Ujgurů, je přitom znepokojující.

Výstupy summitu²⁰

- V oblasti **změny klimatu** Čína přislíbila snížení emisí o 40-45 % vzhledem k úrovním z roku 2005.²¹ EU tento krok sice přivítala jako pozitivní s tím, že další rozvojová země (po Brazílii a Indonésii) je ochotna přijít s konkrétními závazky, ale zároveň naznačila, že podle ní závazek není dostatečně ambiciózní.²² Podle Euobserver ale čínský závazek splňuje požadavky Mezivládního panelu OSN pro klimatickou změnu (pro rozvojové země snížení o 15-30 % do roku 2020 vzhledem k hypotetickému normálnímu stavu).²³
- Na evropský tlak k **revaluaci jüanu** Čína nereagovala vstřícně. Podle čínských představitelů je kurz tamní měny přiměřený a změny by nebyly spravedlivé.²⁴
- Součástí závěrečného prohlášení je i odstavec týkající se **lidských práv**. Ačkoli nelze očekávat zásadní průlom, Čína se zavázala k ratifikaci Mezinárodního paktu o občanských a politických právech (ICCPR).

LISABONSKÁ SMLOUVA A SBZP

Popis problematiky

Dne 1. prosince 2009 vstupuje v platnost Lisabonská smlouva. V souvislosti s tím dochází rovněž ke změnám ve fungování SZBP.

Nová podoba SZBP

Hlavní změny, které Lisabonská smlouva přináší, jsou tyto:

- Vzniká nová funkce „**Vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku**“. Tato funkce v sobě integruje funkci současného Vysokého představitele pro SZBP, eurokomisaře pro vnější vztahy a předsedy Rady pro vnější vztahy. Vysoký představitel je zároveň místopředsdou Komise. Původně – v Ústavě pro Evropu – bylo pro tento post použito názvu „Ministr zahraničních věcí EU“ a tento název se dosud zejména v médiích používá. Funkce by měla umožnit propojení SZBP a EBOP²⁵, které realizují

¹⁹ Usnesení EP k Číně k dispozici [ZDE](#).

²⁰ Společné prohlášení zástupců EU a Číny k dispozici [ZDE](#).

²¹ V EU existují obavy, že toto prohlášení je pouze „slovní kouřovou clonou“. Viz Europolitics 3871, 1. 12. 2009

²² Viz Společné prohlášení předsedy Evropské Rady a předsedy Komise, [ZDE](#).

²³ Viz Euobserver.com, 30. 11. 2009, [ZDE](#).

²⁴ Viz Reuters.com, 29. 11. 2009, [ZDE](#).

²⁵ Evropská bezpečnostní a obranná politika

členské státy a Rada, a vnějších politik Evropského společenství (společná obchodní politika, rozvojová politika a humanitární pomoc, smluvní vztahy²⁶), které implementuje Komise.

- Vzniká nová instituce – **Evropská služba pro vnější činnost** (EEAS – European External Action Service). Útvar bude podléhat Vysokému představiteli a bude se skládat z úředníků Komise, sekretariátu Rady a diplomatických pracovníků jednotlivých států.
- EU získává **právní subjektivitu** – tou dosud disponovala pouze Evropská společenství (ES) – nyní bude možno uzavírat smlouvy jménem EU, nikoli jménem ES a jeho členských států jako doposud. Delegace Evropské komise ve třetích zemích se stanou Delegacemi EU. Oprávnění EU jednat vlastním jménem se omezuje na oblasti vymezené v primárním právu.

Kromě změn se SZBP vyznačuje silnou kontinuitou vzhledem ke své dosavadní podobě. Rozhodující úlohu budou mít nadále národní státy, zatímco role Evropského parlamentu či Komise budou omezeny. Zachovány zůstávají mechanismy jednomyslného rozhodování Evropskou Radou i Radou (včetně konstruktivního zdržení se hlasování), přičemž tyto orgány nemohou přijímat legislativní akty. Rozhodování kvalifikovanou většinou je nadále možno pouze ve specifických případech (rozhodnutí o provádění dříve přijatého rozhodnutí, podnět Radě od Evropské Rady), a i za těchto okolností existuje možnost rozhodnutí „ze zásadních důvodů státní politiky“ zablokovat. Nezměněno zůstává také postavení Dánska v SZBP, které se neúčastní vojenských misí a nepodílí se na vypracovávání a přijímání rozhodnutí v oblasti obrany (v případě svého zájmu se ale podílet může). Role Vysokého představitele by vůči Radě měla být následující: Rada na základě návrhů Vysokého představitele rozhoduje, Vysoký představitel vykonává a snaží se zajišťovat koordinaci politik.²⁷

EBOP a Lisabonská smlouva

EBOP i nadále zůstává v rámci SZBP, je ale symbolicky přejmenována na Společnou bezpečnostní a obrannou politiku (SBOP, CSDP – Common Security and Defence Policy). Změna názvu ale neznamená fundamentální změnu charakteru politiky – název „společná politika“ neimplikuje společnou obranu.²⁸

- V rámci **EBOP** bude fungovat **princip strukturované spolupráce**, který umožní skupině států, jejichž vojenské prostředky splňují vyšší kritéria a které v této oblasti přijaly vyšší závazky, navázat bližší spolupráci. Tento princip má

²⁶ V těchto oblastech je vymezení pravomocí Komise a EEAS dosud nejasné. Dá se ale očekávat, že Komise si značnou část svých aktivit podrží – Lisabonská smlouva vymezuje takové aktivity, jako jsou obchodní politika a humanitární pomoc, dojednávání mezinárodních smluv nebo, vztah EU a mezinárodních organizací, mimo rámec SZBP.

²⁷ Viz materiál Úřadu vlády ČR „Když se řekne Lisabonská smlouva“, k dispozici [ZDE](#).

²⁸ Viz materiál ISIS Europe – European Security Review no. 37, únor 2007, k dispozici [ZDE](#).

zajistit, aby státy, které mají zájem na budování těchto politik, nebyly brzděny státy, které k tomu ochotny nejsou.

- Poprvé je do primárního práva EU vtělena zásada **kolektivní bezpečnosti** – poskytnutí pomoci všemi prostředky členskému státu, který se na svém území stane cílem ozbrojeného napadení. Lisabonská smlouva nicméně zmiňuje prvotnost závazků v rámci NATO. Povinnost pomoci mají členské státy v rámci tzv. **doložky solidarity** i v případě teroristických útoků či přírodních pohrom.
- Součástí primárního práva se stává ustanovení o zřízení Evropské obranné agentury (**EDA**).²⁹

Hodnocení změn a očekávání

V čele EU tak v současné době budou stát čtyři osobnosti (kromě představitelů jednotlivých států) – Stálý předseda Evropské rady, Vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, předseda Komise a zástupce předsednické země. V současnosti se spekuluje o možné roli dvou prvně jmenovaných představitelů EU. Komentáře předpokládají, že šanci na vytvoření velmi vlivného postu má především Vysoký představitel. Úřad Vysokého představitele (EEAS) představuje potenciálně velmi silného aktéra v zahraniční politice EU, a to díky širokému záběru aktivit a nezávislé institucionální opoře se silným zázemím v oblasti lidských zdrojů (úřad by mohl mít přes 5 000 pracovníků).

V této souvislosti se obával Evropský parlament nedostatku kontroly nad novou institucí a žádal začlenění EEAS do Komise.³⁰ EEAS nicméně svým rozhodnutím ustaví Rada³¹, která toto odmítá. Ve Službě budou totiž pracovat také diplomaté národních států (až třetina celkového počtu pracovníků) a Rada nechce, aby podléhali Komisi. Evropský parlament bude moci ovlivňovat EEAS především skrze pravomoc schvalovat rozpočet, další vliv bude moci uplatňovat pomocí mechanismu konzultace.

V prvním období, které by mělo trvat několik měsíců, bude Vysoký představitel pracovat na návrhu konkrétní podoby EEAS, kterou následně představí Radě. EEAS se následně bude dotvářet „za pochodu“ – dosavadní eurokomisařka pro vnější vztahy Benita Ferrero Waldnerová počítá s vyjasněním způsobu a rozsahu práce nového tělesa až v horizontu pěti let. V době ukončení mandátu druhé Barossovy Komise by mělo být vypracováno komplexní hodnocení činnosti EEAS.³²

²⁹ EDA měla být zřízena Smlouvou o Ústavě pro Evropu. Po zablokování ratifikačního procesu byla zřízena společnou akcí Rady.

³⁰ Usnesení EP k EEAS, ve kterém nastiňuje svoji celkovou koncepci fungování této instituce, k dispozici [ZDE](#).

³¹ EEAS bude vytvořena rozhodnutím Rady na návrh Vysokého představitele po konzultaci s Evropským parlamentem a po souhlasu Komise. Podle tohoto schématu by měla probíhat i další činnost útvaru.

³² Viz *Europolitics* 3843, 21. 10. 2009, *Europolitics* 3865, 23. 11. 2009.

PŘÍPRAVA KODAŇSKÉ KONFERENCE

Popis problematiky

V roce 2007 byla zahájena **mezinárodní vyjednávání**, která si kladou za cíl dosáhnout shody na globálním rámci boje proti změně klimatu po roce 2012. V roce 2012 vyprší platnost současného rámce, Kjótského protokolu. Vrcholem těchto jednání by měla být Kodaňská konference (7.-18. prosince 2009), na niž by mělo dojít k finální dohodě.³³

EU, pro níž je během švédského předsednictví boj proti změně klimatu nejdůležitější prioritou, se snaží prosadit právně závaznou smlouvu, která by umožnila udržet změnu teploty do dvou stupňů Celsia vzhledem k předindustriálním dobám. Na summitu z 29. a 30. října 2009 se EU dohodla vyjednávacím mandátu, který obsahuje konkrétní střednědobé i dlouhodobé cíle pro omezení emisí a odhad nutné výše globálního financování pro rozvojové země. Neobsahuje ale výši příspěvků EU a mechanismus pro vypočítávání příspěvků členských zemí.³⁴

Před Kodaňskou konferencí byla uspořádána řada **přípravných jednání** (poslední ve dnech 2.-6. listopadu 2009 v Barceloně), jejichž výsledky již nyní naznačují další vývoj. Výsledek konference závisí rovněž na řadě summitů v listopadu 2009: s USA, Indií, Čínou a Ruskem.

Aktuálně

V současné situaci se **výhled na právně závaznou dohodu** zdá již být nereálný. Právě v tomto smyslu se vyjádřil hlavní evropský vyjednavac ve věci boje proti změně klimatu Artur Runge-Metzger po skončení jednání v Barceloně.³⁵ Ani summity s USA a Indií možný pozitivní výsledek Kodaňské konference nepřiblížily (viz samostatná témata). Mezi příčiny špatných výhledů patří:

- Artur Runge-Metzger se měl vyjádřit v tom smyslu, že vyjednávání zpomalují **USA**. USA skutečně působí jako brzda možné dohody: zákon o omezení emisí ještě nebyl schválen Kongresem a do prosince 2009 už k tomu nejspíš nedojde. Barack Obama přitom pravděpodobně nebude chtít jakýkoli závazek bez zajištění souhlasu ve vnitřní politice USA.³⁶ Za této situace v USA je dojednání závazné smlouvy prakticky znemožněno.
- Blok v dohodě mezi **rozvojovými a rozvinutými zeměmi**: Představitelé G77 (volný svazek dnes asi 130 rozvojových zemí) obviňují rozvinuté země, že

³³ Viz tisková zpráva Komise, [ZDE](#).

³⁴ Podrobnější informace o summitu viz Přehled SZBP říjen 2009.

³⁵ Viz Euobserver.com, 6. 11. 2009, [ZDE](#).

³⁶ USA nechtějí opakovat chybu – v roce 1998 sice podepsaly Kjótský protokol, ale ten následně nebyl schválen Senátem, a tak nemohlo dojít k ratifikaci.

nejsou ochotny přijmout závazky. Artur Runge-Metzger na tato obvinění reagoval nařčením z obdobné neochoty na straně rozvojových zemí.³⁷

- Jako selhání EU je často označován fakt, že na summitu z 30. října 2009 nedokázala udržet pozici lídra a nedohodla se na tom, kolik konkrétně přispěje rozvojovým zemím. Zaujala vyčkávací pozici, která je sice označována za strategickou, ale v praxi narušila morální vůdcovství EU. Na druhé straně EU získává novou důvěryhodnost díky výsledkům zprávy Komise o emisích EU – ta ukazuje, že EU15³⁸ dodrží svůj kolektivní cíl: snížit emise mezi lety 2008-2012 o 8 % vzhledem k úrovni z roku 1990.³⁹

Další předpokládaný vývoj

Je pravděpodobné, že výstupem Kodaňské konference se stane pouze politické prohlášení. Odhady času, který bude nutný na další jednání, se pohybují od několika měsíců (Komise) po další rok (švédské předsednictví EU).

SUMMIT EU-USA

Popis problematiky

Dne 3. 11. se ve Washingtonu konal summit EU-USA, první formální setkání na nejvyšší úrovni s novou americkou administrativou.⁴⁰ EU zastupovali předseda Evropské rady Fredrik Reinfeldt, předseda Komise José Barosso a vysoký představitel pro SZBP Javier Solana.

Výstupy summitu⁴¹

Summit lze hodnotit spíše jako nepodařený: nebylo dosaženo průlomu ohledně **klimatické změny**, přetrvává také **vízová politika** USA vůči EU, kdy 5 států EU (Bulharsko, Kypr, Řecko, Polsko a Rumunsko) stále není zahrnuto do Visa Waiver Programme⁴². USA se navíc chystá zavést vstupní poplatek pro turisty přijíždějící do USA, který by se vztahoval na všechny země EU.⁴³ Mezi body, které byly na summitu projednávány, patří:

³⁷ Viz Europolitics 3856, 9. 11. 2009.

³⁸ V době, kdy byla dohoda sjednávána, měla EU ještě 15 členů. Kolektivní cíl pro EU27 v rámci Kjótského protokolu neexistuje.

³⁹ Více informací o emisích EU viz webové stránky Komise, [ZDE](#).

⁴⁰ V dubnu 2009 se konal neformální summit EU-USA. Jednalo se ale spíše o navazování prvních kontaktů, než o snahu dosáhnout přelomu ve vzájemných vztazích, viz Přehled SZBP duben 2009.

⁴¹ Oficiální výstupy summitu (společné prohlášení a další) [ZDE](#).

⁴² Program, který umožňuje občanům některých zemí vycestovat do USA za účelem turistiky nebo obchodu po dobu nepřesahující 90 dnů bez nutnosti vyřízení víza.

⁴³ Jedná se o relativně nízkou částku (10 dolarů na osobu), kterou se USA chystá investovat zpět do oblasti cestovního ruchu, viz Europolitics 3856, 9. 11. 2009.

- **klimatická změna:** bylo dosaženo shody na „dvoustupňovém cíli“ a snížení globálních emisí o 50 % do roku 2050. Závěrečné prohlášení mluví o nutnosti mobilizace „značných finančních částek“, nemluví ale o konkrétních sumách;⁴⁴
- **letecká doprava:** nová dohoda (tzv. Open Sky II) by měla být dokončena v průběhu roku 2010;
- **obchod:** státníci se zavázali k boji proti protekcionismu. V roce 2010 by chtěli zakončit rozvojové kolo jednání v rámci WTO;
- **energetika:** došlo ke shodě na ustavení **Rady EU-USA pro energetické záležitosti** (EU-US Energy Council). Jedná se o těleso na ministerské úrovni, cílem je vylepšení energetické bezpečnosti a dosažení shody na boji proti změně klimatu.
- **zahraniční politika:** státníci znovu potvrdili své závazky a spolupráci, zejména s ohledem na Afghánistán, Írán a Blízký východ.

SUMMIT EU-INDIE

Popis problematiky

Indie v posledních letech zažívá období rychlého růstu - v souladu se zvyšujícím se významem Indie jsou vztahy mezi EU a touto zemí od roku 2004 oficiálně strategickým partnerstvím. Jedním z hlavních bodů vzájemných vztahů je stále podpora indického rozvoje ze strany EU – pro léta 2007- 2013 chce EU poskytnout Indii 470 milionů eur, přičemž důraz je kladen na podporu lékařské péče a vzdělávání.⁴⁵

Jako jedna z hlavních priorit EU vůči Indii vystupuje uzavření smlouvy o volném obchodu. EU se také snaží přemluvit Indii ke spolupráci ohledně boje proti klimatu. Obě témata se ale ukazují jako trnitá – o dohodě o volném obchodu se jedná již několik let a v otázce boje proti klimatu je Indie podle některých komentátorů ještě méně vstřícná než Čína.⁴⁶

Výstupy summitu

Dne 6. listopadu 2009 se v Novém Dillí konal desátý summit EU-Indie. Setkání nepřineslo žádné zásadní průlomy – vyjednávání o **volném obchodu** v současnosti naráží na snahu EU do smlouvy zařadit také oddíl ohledně duševního vlastnictví, dětské práce apod., zatímco Indie trvá na užším vymezení. V oblasti boje proti **změně klimatu** Indie i nadále odmítá konkrétní závazky. V textu společného prohlášení⁴⁷ se ale objevuje uznání „dvoustupňové podmínky“ a uznání důležitosti boje proti

⁴⁴ Dosud není jasno ohledně osudu amerického zákona o emisích – ten ještě nebyl schválen Kongresem. Obsahuje návrh snížení emisí o 20 % do roku 2020. Protože je ale jako vztažná hladina vzat rok 2005 a ne obvyklý rok 1990, jedná se vzhledem k obvyklému měřítku o snížení asi o 7 %. Viz Euobserver.com, 4. 11. 2009, [ZDE](#).

⁴⁵ Více o vzájemných vztazích viz webové stránky Komise, [ZDE](#).

⁴⁶ Viz Euobserver.com, 9. 11. 2009, [ZDE](#), Europolitics 3853, 4. 11. 2009.

⁴⁷ Společné prohlášení k dispozici [ZDE](#).

oteplování obecně. Státníci se také vyslovili k důležitým **zahraničně-politickým otázkám**, jako například terorismus nebo podpora demokracie v Barmě. Hmatatelným výsledkem summitu je uzavření dohody o **spolupráci v oblasti výzkumu termojaderné fúze**⁴⁸.

Hodnocení summitu

Zajímavou interpretaci sporu o volný obchod přinesl britský list **The Guardian**, pověstný svými kritickými vhledy. Podle něj si EU zdaleka neuvědomuje, že Indie je stále jednou z nejchudších zemí světa. Dlouholetý eurokomisař pro obchod, Peter Mandelson, si myslí, že „Indie se skládá pouze ze vzkvétající střední třídy a skvoucích mrakodrapů“. Jeho nástupkyně, Catherine Ashton, „není o nic lepší“. EU nutí přijmout Indii standardy duševního vlastnictví, která vyhovují bohatým farmaceutickým firmám, nikoli zbídačené populaci.⁴⁹

Další předpokládaný vývoj

Dohoda o volném obchodu by podle současných prohlášení státníků mohla být hotova již v roce 2010.

⁴⁸ Jedná se o výzkum, jehož konečným cílem je reprodukovat reakce, které probíhají ve hvězdách, a využít je jako zdroj energie.

⁴⁹ Viz Guardian.co.uk, 6. 11. 2009, [ZDE](#).